

# ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА

**Вейландє Лілія Вольдемар-Вікторівна**

канд.пед.наук, доцент

**Мельник Анастасія Андріївна**

Магістр 2 рік навчання,

спеціальність 011 – Освітні, педагогічні науки

Одеський національний університет

імені І. І. Мечникова

**Вступ.** Якість майбутнього фахівця залежить не тільки від змісту освіти, а й від того, хто безпосередньо реалізує цей зміст та за рахунок яких технологій реалізується взаємодія викладач-студент. Високий рівень професійної компетентності викладача стає однією з умов високого рівня професійної підготовки майбутнього фахівця. Серед сучасної проблематики науково-педагогічних досліджень проблема визначення сутності професійної компетентності викладача, структури та технологій її формування є однією з основних. У системі формування професійної компетентності викладача, переглянуто весь арсенал педагогічних засобів навчання, і цілком логічно, що перевага надається у такій ситуації інтерактивним технологіям, як технологіям найбільш наближеним до особистості та контексту професійної діяльності. [1,с.79-88]. Це визначається тим, що для інтерактивної педагогічної взаємодії характерні: висока ступінь інтенсивності спілкування учасників комунікації, цілеспрямована рефлексія, обмін діяльністю провідними ознаками, інструментами якої є полілог, діалог, мисленнєва діяльність, смислобудова, свобода вибору, позитивність і оптимістичність оцінювання.

**Мета роботи** є вивчення інтерактивних технологій як засобу формування професійної компетентності майбутнього викладача.

**Матеріали та методи.** Робота проводилася на основі ретельного вивчення науково-методичної, психолого-педагогічної літератури щодо проблеми впровадження інтерактивних технологій у професійну підготовку.

**Результати та обговорення.** Багато вчених доводять, що використання інтерактивних технологій створює формування у студентів певних якостей, а саме: розвиток особистісної рефлексії; становлення активної суб'єктної позиції у навчальній діяльності; розвиток навичок спілкування; прийняття моральності норм і правил спільної діяльності; підвищення пізнавальної активності усієї групи; формування групи як певної спільноти; розвиток навичок аналізу і самоаналізу в процесі групової рефлексії. У викладача формується: нестандартне ставлення до організації освітнього процесу; мотиваційна готовність до міжособистісної взаємодії не тільки в навчальних, а й інших ситуаціях.

Введення технологій інтерактивного навчання у професійну підготовку майбутніх викладачів доводить переваги інтерактивного навчання над традиційним (пояснювально-ілюстративним, репродуктивним, навчанням з використанням традиційних методів навчання) що проявляються у контексті навчання і спрямовується на формування цінностей, етики, цілісності, постійне вдосконалення (традиційно – на особистісну зацікавленість у вивченні дисципліни); в освітній меті – формування компетентності та професійного зростання особистості (традиційно – отримання знань, умінь, навичок); у навчальній взаємодії – співпраця, співтворчість (традиційно – об'єкт-суб'єктна взаємодія); в управлінні навчально-виховним процесом – толерантність, плюралізм (традиційно – підлеглість, субординація); у проектуванні навчально-виховним процесом – професійне самовдосконалення, необхідні знання для самореалізації особистості (традиційно – отримання вищої освіти); у мотивації – досягнення успіху (традиційно – застереження від невдачі). [2,с.306].

Слід зазначити, що інтерактивні технології – це збірна назва для педагогічних технологій, які забезпечують освітній ефект, за рахунок включення усіх суб'єктів навчання у спільну діяльність, тобто таких, що базуються на діалоговій взаємодії. Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес організований таким чином, що практично всі

учасники виявляються залученими у процес пізнання, вони розуміють і думають. Спільна діяльність у процесі пізнання, освоєння навчального матеріалу означає, що кожний (і викладач і студент) вносить свій особливий індивідуальний внесок в обмін знаннями, ідеями, способами діяльності. Причому відбувається це в атмосфері з доброзичливою і взаємною підтримкою, що дозволяє не тільки одержати нові знання, але й розвиває саму пізнавальну діяльність, приводить її на більш високі форми кооперації та співробітництва. Таким чином, взаємодію в освітньому процесі з використанням інтерактивних технологій можна визначити як діалог на полімодульних рівнях (викладач-студент, студент-студент, студент-професійна ситуація, освітнє середовище).

Сьогодні існують різні класифікації інтерактивних технологій, запропоновані науковцями. Більшість з таких класифікацій поєднують інтерактивні методи та технології професійного навчання. У зв'язку з цим, по-перше, ми зупинимося на аналізі відмінностей та спільного у поняттях «активні методи навчання» та «інтерактивні технології навчання».

Як вже зазначалося, сучасна орієнтація освіти на формування компетенцій припускає створення дидактичних та психологічних умов, в яких студент може проявити не тільки інтелектуальну і пізнавальну активність, але і особистісну соціальну позицію, свою індивідуальність виражає як суб'єкт навчання. Активне навчання представляє собою таку організацію і ведення навчального процесу, який направлений на активізацію навчально-пізнавальної діяльності завдяки масштабному, комплексному використанню як дидактичних, так і організаційних засобів, а також широке використання різних засобів і методів активізації. [3, с. 60]. Активне навчання-це ціленаправлений навчальний процес організації і стимулювання навчально-пізнавальної та дослідницької діяльності студентів. На думку Гай Н. М., на основі використання активних методів, будується технологія в процесі проведення занять. Активні методи навчання це:

- 1) Сукупність прийомів і підходів, які відображають форму взаємодії студента і викладача в процесі навчання. (В. А. Сластьонін);

2) Засоби та прийоми педагогічного впливу, які побуджують студентів до мисленнєвої активності, до прояви творчої, дослідницької діяльності і пошуку нових ідей, а також для вирішення різноманітних задач навчальної та навчально-дослідницької діяльності. Активні форми проведення занять – це такі форми організації навчального процесу, які сприяють різноманітному (індивідуальному, груповому, колективному) вивченню та засвоєнню навчальних питань (проблем). Це активна взаємодія студента і викладача, живий обмін думок між ними, які націлені на вироблення правильного розуміння змісту теми, що вивчається, а також засоби її практичного використання. Активні форми та методи нерозривно пов'язані між собою. Методи наповнюють форми конкретним змістом, а форми впливають на якість методів. [4, с. 57-64]. Відмінність активного і пасивного методу навчання можна проілюструвати наступним чином. Пасивний метод характеризується домінуванням впливу викладача на студента, центральна роль належить викладачу як транслятору знань. В процесі навчання відсутнє загальне обговорення ключових питань теми заняття. При активному навчанні студент в більшій мірі стає суб'єктом навчальної діяльності, вступає в діалог з викладачем, активно приймає участь в пізнавальному процесі, виконуючи творчі, пошукові, проблемні завдання. Відбувається взаємодія студентів один з одним при виконанні завдань в парі, групі. Використання активних методів в процесі проведення занять, виявлення технологічних процесів, операцій та прийомів організації навчання складають основу активних технологій навчання у вищій школі.

Одним із сучасних напрямків розвитку є інтерактивне навчання. Поняття «інтерактивні технології» розглядаються як сучасний етап розвитку активних методів навчання. Цей термін використовується в сучасній практиці в тому випадку, коли необхідно підкреслити ступінь активності суб'єктів в процесі взаємодії. А також, коли є пророблена, відпрацьована технологічна ланка організації діяльності, яка надає запланований результат, формує задані компетенції. Технологічність дозволяє прогнозувати, отримувати результат,

визначати відхилення, виправляти помилки, відновлювати без втрати змісту та ефекту.

Так, досліджуючи виокремлення з активних методів навчання інтерактивні технології, Е. Я. Голант вперше класифікує методи навчання за кількістю учасників, включених в навчальну діяльність. Пасивні методи навчання називаються "нетрудові методи готових знань", активні методи – "інтенсивні, активно-трудова".

Г. С. Харханова поділяє інтерактивні методи на основі формування мотивації конфлікту на три групи залежності від спектра можливостей: інтерактивні методи навчання з широким, середнім і вузьким спектром можливостей.

В. В. Ніколін, Г. С. Кулініч класифікують ігрові інтерактивні технології навчання в географічній освіті за функціями: ігри з правилами (настільні, рухливі, комп'ютерні); творчі ігри (ролеві, ігри-змагання, комп'ютерні). За дидактичними цілями виділяють: ігри, спрямовані на вивчення нового матеріалу; ігри, спрямовані на перевірку знань; ігри, метою яких є закріплення й узагальнення пройденого матеріалу.

Т. С. Паніна, Л. Н. Вавилова класифікують інтерактивні методи навчання на три групи: дискусійні (діалог, групова дискусія, розбір ситуацій із практики); ігрові (дидактичні творчі ігри, в тому числі ділові, рольові ігри, організаційно-діяльнісні ігри); тренінгові (комунікативні тренінги, тренінги сензитивності).[5,с. 48-57]

О. А. Голубкова, А. Ю. Прилепо класифікують інтерактивні методи навчання на основі їх комунікативних функцій, розділяючи їх на 3 групи: дискусійні методи (діалог, групова дискусія, пропрацювання та аналіз життєвих ситуацій); ігрові методи (дидактичні ігри, творчі ігри, в тому числі ділові, рольові ігри, організаційно-діяльнісні ігри, контр-ігри); психологічна група інтерактивних методів (сенситивний і комунікаційний тренінг, емпатія). [6,с.48-57].

Науковці О. І. Пометун та Л. В. Пироженко запропонували класифікацію

інтерактивних технологій відповідно до форм навчання, в яких вони реалізовані. Отже, залежно від форм організації навчальної діяльності студентів, інтерактивні технології були поєднані в 4 групи: 1. інтерактивні технології кооперативного навчання; 2. інтерактивні технології колективно-групового навчання; 3. інтерактивні технології ситуативного моделювання; 4. інтерактивні технології відпрацювання дискусійних питань.[7, с.41-46].

Під час проєктування освітнього процесу ми, викладачі, постійно постаємо перед питанням, яким чином обрати технологію навчання для досягнення найбільшого ефекту? Яка з технологій навчання дозволить сформуванню заданої компетенції та компетентності як ціле комплексне утворення?

Проблема відбору і застосування технологій в навчальному процесі відображає проблеми соціально-педагогічного, психологічного, операційно-педагогічного і організаційно-управлінського характеру. Вибір технології навчання залежить насамперед від того, який зміст педагог вклав в цей термін. Теоретична інформація про різні способи досягнення конкретної мети у вигляді різних стратегій практичних дій суб'єктів освітнього процесу. Перетворення наявної теоретичної інформації в наказну інформацію для педагога або викладача та студентів, яка справді здійснюється з метою забезпечення бажаного освітнього ефекту. Проект дій суб'єктів, реалізація якого в освітній практиці гарантовано забезпечить досягнення поставленої мети. Останнє якраз і відображає сутність інтерактивного навчання, що говорить про необхідність зміни власної професійної позиції, усвідомлення нових стратегічних цілей професійної підготовки з боку викладача. [8,с.243-248]

**Висновки.** Узагальнюючи усе вищесказане, можна стверджувати, що інтерактивні технології можна визнати найбільш придатними для формування професійної компетентності майбутніх фахівців під час професійного навчання. Використання інтерактивних технологій навчання у професійній діяльності потребують визнання та зміни парадигми навчання взагалі й формування нового уявлення про стратегічні цілі навчання з боку викладача.

## ЛІТЕРАТУРА:

1. Головань М. С. Професійна компетентність викладача вищого навчального закладу / М. С. Головань // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія: Педагогіка і психологія. Збірник статей. –Ялта: РВВ КГУ, 2014.– Вип. 44. – Ч. 3. – с.79-88.
2. Радишевська М. М. Формування інтерактивної компетентності майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей в процесі професійної підготовки: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук: 13.00.04. Житомир 2015. 306 с.
3. Гур'янова О. В. Педагогічні інновації в технологічній освіті/ О. В. Гур'янова. - Кіровоград: ПП Центр оперативної поліграфії «Авангард», 2014. -60 с. [За заг. ред. Т. М. Герлянд].
4. Гай Н. М. Використання інтерактивних технологій на уроках спецдисциплін/ Н. М. Гай // Педагог професійної школи: методичний посібник / [За заг. ред. Т. М. Герлянд]. - К.: ІПТО АПН України, 2009. - Вип. 1. - С. 57-64
5. Шиян П. Л., Гай Н. М. Використання інтерактивних технологій на уроках спецдисциплін/ Н. М. Гай // Педагог професійної школи: методичний посібник Інтерактивні методи навчання в навчальних процесах вищої школи. Імплементація сучасних технологій навчання у навчальний процес: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. К.:НУХТ, 2015. С.378-384].
6. Яцик І. С. Використання інетрактивних методів навчання у ВНЗ. Міждисциплінарні дослідження у науці та освіті: Либідь, 2012. С. 48-57.
7. Антонець А. В. Технології інтерактивного навчання у підготовці студентів Серія «Педагогічні науки». 2011. Вип.209 С.41-46.]
8. Максимчук Л. В. Використання інтерактивних технологій у підготовці майбутніх економістів-міжнародників до професійної діяльності. Педагогіка формування творчої особистості у вищій школі і загальноосвітній діяльності: Збірник наукових праць. Запоріжжя, 2010. Вип.11 (64). С.243-248]. менеджерів до прогностичної діяльності. Вісник Черкаського університету.